

Dubbelt hållbar klimatpolitik

Rapport från Liberalernas klimatpolitiska arbetsgrupp

Förslag

1. Stärk styrmedlen för att påskynda elektrifieringen av transportsektorn. Det ska ske genom ett nationellt utsläppshandelssystem inom bland annat transportsektorn. Det ska också bli billigare att ladda genom sänkt elskatt vid laddstolpe, differentierade trängselavgifter och höjd milersättning för elbilar.
2. Arbetsgivare ska uppmuntras att ge anställda kollektivtrafikkort genom borttagen förmånsbeskattning tillsammans med statliga satsningar på ökad kvalitet i kollektivtrafiken.
3. Avdraget för grön teknik (gröna avdraget) och stödet för energieffektivisering ska breddas till fler åtgärder och utökas. Plan- och bygglagen ska ses över så fler kan sätta upp till exempel solpaneler och bidra till klimatomställningen.
4. Havsbaserad vindkraft är en viktig del av en robust elproduktion. Det behövs stärkta incitament för att på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt möjliggöra fler investeringar i kraftslaget. Fler åtgärder behövs för att stärka ett leveranssäkert elsystem.
5. Svenska staten ska underlätta byggandet av ny kärnkraft genom att peka ut platser och göra förberedande arbeten så att kärnkraftsaktörer snabbt kan påbörja byggnation. Det handlar till exempel om att säkra mark och genomföra miljöutredning och lokal förankring, men också förbereda markområdet för byggande. Aktörer som tar vid ska leva upp till krav om tidpunkt för byggstart.
6. Hanteringstiden för ett tillståndsärende för energiproduktion behöver ha en kortare bortre tidsgräns, miljöprövningen ska ske samlat på en myndighet och det nationella intresset ska vägas in tidigare. Detta inte minst för att projektens utsläppsminskningar ska ges större vikt. Det kommer göra det enklare, snabbare och mer förutsägbart för de som vill bygga ut för mer fossilfri energi.
7. För att mer privat kapital ska investeras i klimatomställningen ska ett klimatinvesteringsavdrag för företag införas samt innovationspriser införas där upptäckter och uppfinningar som minskar utsläppen ska belönas. EU:s kapitalmarknad ska integreras ytterligare för att underlätta privata investeringar i industrins klimatomställning.
8. Industrins omställning och övergången till hållbar teknologi kräver sällsynta jordartsmetaller och andra kritiska råvaror. Frågan är därför inte enbart en ekonomisk fråga utan en del av klimatarbetet. För att underlätta de komplexa tillståndprocesserna bör de samordnas i ett särskilt snabbspår.

9. Varor och aktörer som inte följer svenska och europeiska klimat- och miljöregler ska möta betydligt kraftigare motåtgärder och konsekvenser. Sverige och EU måste stärka lagstiftningen för att skydda konsumenter och begränsa skadliga affärsmodeller som “ultra fast fashion”, genom hårdare tull- och importregler, annonsförbud och starkare sanktioner och böter mot aktörer som bryter mot regelverken.
10. Sverige ska fortsätta pressa EU att ta fler beslut som skyddar vår omgivning och människor från gifter. Sverige ska, i likhet med Danmark, ta fram en nationell reglering som förbjuder evighetskemikalier (PFAS) fram tills EU tar ytterligare beslut.
11. Systemet med negativa utsläpp genom omvända auktioner för bio-CCS ska byggas ut med minst ytterligare fyra auktioner till 2030. Utred förbättrade ekonomiska styrmedel för naturbaserade kolsänkor som våtmarker och återbeskogning.
12. Förutsättningarna för skogsägare att bidra till klimatomställningen ska stärkas. Därför ska skattereglerna förbättras för ett hållbart skogsbruk med stärkt äganderätt, till exempel genom skogskonto för naturvård. Den statligt ägda skogen ska ta ett särskilt ansvar för att uppfylla Sveriges åtaganden gentemot EU.
13. Beskattningen av jordbrukets utsläpp ska öka samtidigt som lantbrukare som ligger i framkant ska få skattelättnader. Ett system för detta ska tas fram tillsammans med viktiga aktörer inom jordbruket. Genom tydliga spelregler kan utsläppen från jordbruket och försurning av mark och vatten minska och hinder för nya tekniska lösningar undanröjas.
14. När länder drar sig ur internationella överenskommelser ska Sverige ta initiativ att starta en klimatallians och nya frihandelsavtal tillsammans med likasinnade länder. Till exempel Storbritannien, Kanada och Nya Zeeland borde bjudas in till klimatprissättningen och CBAM i EU och öka frihandeln för att skapa incitament för fler att införa prissättning på utsläpp likt Sverige och Europa.
15. Det offentliga har ett ansvar att skydda medborgarna och hantera riskerna mot samhället från klimatförändringarna. Därför ska stöden för klimatanpassning öka och breddas för att stärka motståndskraften mot effekterna av klimatförändringarna, såsom översvämningar och erosion.
16. Svenska städer ska ha mer natur och det ska införas tydliga krav på naturområden och stadslungor vid nyexploatering. Genom mer grönska kan städer och kommuner bli mer livfulla, hälsosamma och motståndskraftiga. För att det ska vara mer natur i den nuvarande stadsbilden ska det införas ett stöd för kommuner att plantera fler träd i stadsmiljö.

Dubbelt hållbar klimatpolitik

Den globala uppvärmningen måste stoppas. Den kan bara lösas genom en bättre och mer hållbar morgondag: i varje land, runt om i världen.

Mänsklig aktivitet har orsakat de ökande koldioxidutsläppen, men det är också mänsklig aktivitet som hotas av klimatförändringarna. I IPCC:s sjätte syntesrapport konstateras att de globala växthusgasutsläppen behöver halveras till 2030 för att begränsa uppvärmningen till 1,5 grader. Regeringens klimathandlingsplan har som mål att nettonollutsläpp ska nås 2045.

Fit for 55-paketet, som drevs igenom under det svenska ordförandeskapet i EU, är en avgörande pusselbit för Sverige, Europa och världen. Men, Sverige kan inte endast luta sig mot EU. Det ramverk som finns på plats på europeisk nivå behöver kompletteras med åtgärder som driver teknikutveckling, skapar legitimitet och folklig förankring, stärker omställningen och stärker Sveriges inflytande i den globala klimatpolitiken. Vi måste ha kraft att sätta press på både såväl Europa, världen och de största enskilda utsläppsländerna att producera varor och tjänster på ett nytt sätt.

Sverige ska vara ett föregångsland i klimatpolitiken. Det kräver en ambitiös politik som är dubbelt hållbar. Den måste vara effektiv och långsiktig men också fungera i vardagen för företag och privatpersoner. Annars kommer de politiska åtgärderna avskaffas innan de hunnit ge effekt och Sverige lämnas helt utan verktyg för att minska utsläppen. Varken företag som vill bidra till omställningen eller klimatet vinner på regelverk som faller vid första stresstestet när energipriserna skjuter i höjden, eller på symbolskatter som införs ett år och avskaffas nästa.

Klimatarbetet har kommit en bra bit på väg, men måste fortsätta. I och med EU:s klimatpaket gäller delvis nya förutsättningar för den nationella klimatpolitiken jämfört med tidigare. Det blir än viktigare att kombinera effektiva och träffsäkra styrmedel med fler åtgärder som underlättar omställningen och gör den möjlig - både för företag och för hushåll. I denna rapport lägger vi därför fram en rad förslag som på område efter område bidrar till detta och därmed påskyndar en nödvändig omställning.

Det är en teknikoptimistisk politik som fungerar i vardagen. Det är en politik som kombinerar realism med höga ambitioner, både nationellt och internationellt. Och det är en politik som visar att klimatomställning och ekonomisk utveckling inte står i motsatsförhållande utan tvärtom är varandras förutsättningar. Länder i ekonomisk tillbakagång kommer inte att ha förutsättningarna att ta klivet till en klimatneutral ekonomi. De blir inte heller förebilder för andra - ingen övertygas av ett land som dramatiskt minskar sitt välstånd i jakten på klimatsmarthet.

Sverige behöver lägga in en extra växel för att få ner utsläppen. Det som spelar roll för uppvärmningen är ackumulerade utsläpp. Därför är det viktigt att nå noll – och negativa utsläpp därefter.

Det krävs utsläppsminskningar här och nu, men de måste vara av permanent sort så att vi når det långsiktiga målet om nettonoll. Annars ökar vi kostnaderna för framtida klimatanpassningar och skickar notan till barn och barnbarn. Människor vill vara en del av lösningen och efterfrågar fler lösningar av den typen som gör det lätt att göra rätt. Politiken har en viktig roll i att underlätta detta.

DEN EKONOMISKA KALKYLEN MÅSTE GÅ IHOP

Vi är i en ny fas i klimatpolitiken. Med EU:s nya utsläppshandelssystem som omfattar fler och nya sektorer som vägtransporter, bostäder och jordbruksmaskiner kommer en större andel av Sveriges och Europas utsläpp att prissättas. Det innebär att fler utsläppare kommer behöva betala. Med gemensamma spelregler inom Europa skapas förutsättningar för en rättvis och effektiv omställning.

Men för att omställningen ska kunna ske på ett sätt som är ekonomiskt och socialt hållbar krävs mer. Legitimiteten för klimatpolitiken vilar på att den är genomförbar i människors vardag. Därför måste politiken inte bara ställa krav, utan också underlätta omställningen och göra det enklare att leva och verka klimatneutralt.

För att människor ska vara med på omställningen behöver förutsättningar och incitament förstärkas. Till exempel har torv och torvbrytning stor klimatpåverkan. Att kunna på ett effektivt sätt förbättra den ekonomiska kalkylen att minska utsläppen hjälper människor i omställningen. Vi ska också fortsätta ta vara på de goda förutsättningarna som finns för att fånga in koldioxid. Genom negativa utsläpp kan vi snabbare nå våra mål, effektivt minska utsläppen och agera som klimatpolitiskt föredöme där vi går före internationellt. Därför ska de omvända auktionerna för bio-CCS fortsätta byggas ut.

Staten behöver vara en partner i människors och företags omställning. En partner som bidrar till att tidigarelägga omställningen, men också göra det attraktivt att ställa om. Om de ekonomiska kalkylerna för omställningen inte går ihop för företag och hushåll riskerar den breda folkliga acceptansen för klimatomställningen att urholkas.

Särskilt gäller detta arbetet med omställningen av transporter. Oavsett transportslag ska utsläppen minska, och det är rimligt att staten är en del av att skapa legitimitet för transportomställningen. Det kräver en kombination av styrmedel och omställningsfrämjande insatser. Ett led i detta är att införa ett nationellt utsläppshandelssystem för bland annat transportsektorn. Men detta styrmedel behöver kombineras med fler stödjande insatser. Därför vill vi också införa förmånligare regler för arbetsgivare som bekostar kollektivtrafikkort åt sina anställda. Introduktionen av elbilar ska underlättas genom sänkt elskatt vid laddstolpe, differentierade trängselskatter och högre milersättning för bilar.

Långsiktiga och strukturella investeringar krävs för att vi ska kunna nå nettonoll. Staten är en avgörande aktör både för att skapa förutsättningar och möjliggöra privata investeringar i omställningen, men också att själva vara en del som investerar i att sänka utsläppen. Brådskan att få förändringar till stånd motiverar insatser, men dessa måste utformas så att de minimerar snedvridning av konkurrens eller privata risktagande och styrs av klimatnytta – inte regional- eller arbetsmarknadspolitiska överväganden.

DET BEHÖVS MER ENERGI SNABBT

Sverige påverkas fortfarande kraftigt av de politiskt motiverade nedläggningarna av kärnkraften. Elpriserna har stigit till följd och slår hårt mot hushåll och företag, när allt från att ladda bilen och värma upp bostäder till att hålla lamporna tända har blivit dyrare. Företagsetableringar stoppas på grund av avsaknad av effekt i systemet. Arbetet med att få ny baskraft i form av kärnkraft är helt avgörande för att vi ska kunna få fram den elproduktion som krävs för att dagens utsläppsintensiva industrier ska kunna bli hållbara genom elektrifiering. Tyvärr har viktiga innovationer som skulle kunna minska utsläppen hållits tillbaka av tidigare regeringars ideologiska skygglappar. Nu krävs fortsatta krafttag för att säkra Sveriges framtida energiförsörjning och konkurrenskraft.

Fossilfri energi är helt avgörande för att klara klimatomställningen. Den bidrar inte enbart till minskade utsläpp inom Sveriges gränser. När svensk elenergi går på export minskar detta utsläppen i Tyskland och Polen, och kan vara en del för att tränga ut kolkraft i Europa. Mer energi i Europa måste bli fossilfri och krav behöver ställas inom samarbetet för att fler ska ta efter det svenska exemplet med sol, vind, vatten och kärnkraft. Därför vill vi att staten tar ett större ansvar för att möjliggöra ny svensk kärnkraft, bland annat genom att utreda platser för ny kärnkraft och förbereda dem för byggnation.

Det finns ett stort behov av mer el även innan ny kärnkraft kan vara på plats. Ska industrin våga investera i sin omställning behöver den veta att det finns el här och nu. Många företag är långt gångna i sina planer för att ställa om och staten behöver därför ta en större roll för att möjliggöra deras omställning. Det gäller inte minst den elintensiva industrin i södra Sverige. Detta kräver ett större offentligt ansvar, både för det kortsiktiga och långsiktiga elbehovet behöver politiska svar.

Havsbaserad vindkraft är ett kraftslag som relativt fort går att bygga ut i stor skala och producerar stabilare än landbaserad vindkraft. Liberalerna säkerställer nu att tillståndsprocesserna förbättras betydligt för att bygga ut snabbare och enklare. Det paradigmskifte som skett är tydligt där staten blivit en möjliggörare. Vi behöver också se till att de vindprojekt som kan realiseras i närtid och är ekonomiskt försvarbara verkligen blir av. Därför vill vi stärka de ekonomiska incitamenten för havsbaserad vindkraft.

Liberalerna vill ge kraft till omställningen både nu och långsiktigt. Den som inte säger att kärnkraften är helt nödvändig kan inte ge ett trovärdigt svar på hur vi långsiktigt ska klara klimatomställningen. Den som å andra sidan bara inväntar denna morgondag skapar hinder för

dagens företag med innovationer och storutsläppande industrier som ska ställa om, och höjer dessutom människors elräkningar.

EKONOMISK TILLVÄXT GRUNDEN FÖR EN HÅLLBAR KLIMATPOLITIK

Sedan 1990-talet har Sverige minskat utsläppen samtidigt som vårt välstånd har ökat. Det kan inspirera andra att följa efter – men då måste vi fortsätta visa upp en klimatomställning som leder till ekonomisk tillväxt och ökat välstånd.

Människor ska ha möjligheter att leva goda liv samtidigt som utsläppen snabbt minskar mot noll. Det är nödvändigt för att målen ska nås. Om människor förhindras från att förverkliga sina drömmar eller att ta sig ur fattigdom så kommer klimatarbetet att sakna trovärdighet och misslyckas. Det är starka ekonomier som historiskt har lyckats hantera miljöproblem. Det finns andra partier som i jakten på nettonoll lägger förslag som tappar bort svensk ekonomi, företagen och hushållen. Så bygger man inte en hållbar framtid.

Att ha en stark ekonomi är en grundförutsättning för att klimatarbetet ska fungera. Svensk ekonomi måste stärkas av att vi ställer om. Det behöver vara en konkurrensfördel att ställa om, inte en kostnad. Därför kan hållbarhet inte handla om enskilda projekt, det måste utgöra en grund för hela kärnverksamheten.

Skogen har i alla tider spelat en avgörande roll för svenskt välstånd både för landet Sverige och för det lokala förvaltandet och brukandet. Sveriges många skogsägare står och står för. Vi har i alla tider dragit stor nytta av det skogen har att erbjuda och i takt med att Sverige och Europa ställer om till en fossilfri ekonomi ökar värdet av denna resurs för Sverige. Samtidigt som skogen fortsätter vara ett rum för rekreation och höga naturvärden och på otaliga sätt bidrar till svensk ekonomi spelar den även en central roll i det svenska klimatarbetet. Dels på grund av kolsänkan i den växande skogen och i långlivade produkter, dels på grund av produktionen av material och bränsle som ersätter fossila alternativ.

Tillräcklig tillgång till skogsråvara är helt nödvändig för att vi ska kunna förverkliga och nå hela vägen till nettonollutsläpp till år 2045. Ett aktivt hållbart skogsbruk med tillväxt som ger produkter från förnybar råvara ger en hög långsiktig klimatnytta. Restaurering av våtmarker och återbeskoning är andra viktiga åtgärder för att stärka de naturbaserade kolsänkorna.

Äganderätten är en liberal grundprincip, men vi ser samtidigt behovet av att skydda biologiskt värdefulla skogar och av att vidta åtgärder för att öka kolsänkan i skogen. Vi vill därför att regleringen av kolsänkan i första hand ska ske inom den statliga skogsförvaltningen och vi ser nyttan av det privata förvaltande och brukande som Sveriges många skogsägare står för. Ett särskilt ansvar för att skydda skog ska tas i den statligt ägda skogen, och i de fall privatägd skog skyddas ska systemet vara rättssäkert och förutsebart och skälig ersättning utgå. Vi ser även nyttan av att mer av den mark som skyddas blir en del av bildandet av nationalparker för att värna den biologiska mångfalden och öka tillgången till rekreationsområden.

EU, UTSLÄPPSKOMPENSATION UTOMLANDS OCH GLOBALA LÖSNINGAR

Klimatkrisen kan inte lösas enbart i Sverige. Ska världen faktiskt ställa om behöver de stora utsläppsländerna pekas ut och ta ansvar för sina utsläpp. Som ett litet land krävs det mod att utmana dem som släpper ut allra mest. För utan deras engagemang är en verklig förändring omöjlig.

Samtidigt kan vi inte se Sveriges begränsade påverkan som att det inte spelar någon roll vad vi gör – tvärtom. Genom att vara ett föredöme som andra länder kan ta efter säkrar vi klimatomställningen i andra delar av världen. Även när EU nu nått en stor klimatöverenskommelse är arbetet för fler europeiska lösningar inte över. Att stärka länders kapacitet att genomföra Parisavtalet på ett strukturerat och effektivt sätt är avgörande för avtalets trovärdighet.

När USA och Trump lämnar Parisavtalet skulle det vara fel väg att sluta sig inåt. Det behövs mer samarbete och frihandel med länder som vill gå tillsammans med Europa mot nettonoll. Vi ska sätta hårt mot hårt mot de länder som inte ställer om, och samtidigt göra det ekonomiskt gynnsamt för de som vill genomföra Parisavtalet tillsammans med oss i Europa. Sverige ska driva på för att EU skapar nya frihandelsavtal tillsammans med likasinnade länder och öppnar möjligheten för att fler länder utanför EU ansluter sig till EU:s klimatjusteringsmekanism (CBAM).

KLIMATANPASSNING ÄR EN NÖDVÄNDIGHET

Klimatförändringarna sker, oavsett om vi vill det eller inte. Extremväder kommer att bli allt vanligare och intensivare - till exempel är den skånska kusten redan utsatt för kraftig stranderosion. För att människor ska kunna leva vidare som de vill behövs stärkt motståndskraft. Problem måste tas på allvar, och alarmism får inte stå i vägen för möjligheterna.

Utmaningarna är stora, men de är inte omöjliga att lösa. Hopplöshet inför att lösa utmaningarna riskerar i grunden att undergräva legitimiteten i klimatarbetet. Det behövs en tro på människans förmåga att anpassa sig. Det offentliga har ett ansvar att skydda medborgarna och hantera riskerna mot samhället från klimatförändringarna. Därför vill vi stärka skyddet mot bland annat översvämningar och erosion.

Inte minst våra städer skulle gynnas av mer grönska. Fler träd i stadsmiljö ger naturlig skugga bidrar till en naturlig kylning av staden och hjälper till med avrinning vid stora skyfall. Det är en enkel åtgärd med betydande effekt. Här behöver kraven på gröna lungor i våra städer och kommuner öka. Vi vill möjliggöra detta genom ett stöd till kommuner för plantering av träd i stadsmiljö.

HÅLLBART VARDAGSLIV

För att klimatpolitiken ska vara legitim behöver den gå hand i hand med ett samhälle människor vill leva och verka i. Omställningen måste lova och leverera en verklighet som uppfattas som bättre i det vardagliga. Ingen politisk förändring kan genomföras om den bygger på en sämre framtid än den vi har idag.

Det är därför ekonomin behöver vara med och företagens villkor inte får glömmas bort. Samtidigt skapar behovet av klimatreformer möjligheter att bygga ett mer attraktivt och hållbart samhälle, där både invånare och näringsliv ser möjligheter i omställningen.

Klimat- och miljöpolitik handlar i grunden om människors vardag. Att produkterna vi handlar ska vara rena från gifter. Att sjöar och hav ska vara fria från föroreningar och att luften vi andas ska vara ren. Det är en rimlig förväntan att staten ska ta ett ansvar för att säkerställa att du som konsument kan lita på att de saker du köper och använder inte innehåller skadliga gifter, kemikalier eller är skadliga för naturen. Därför vill vi att Sverige förbjuder evighetskemikalier som PFAS fram tills EU-regler finns på plats.

När partier till vänster pratar om nedväxt och konsumtionsstopp är det inte bara irrelevant, det är skadligt för jobb och välfärd. För att bidra till en cirkulär ekonomi behöver man tänka på hur man konsumerar och vad man köper, men konsumtion är i sig inte felaktigt.

Det finns dock en vulgärkonsumtion som driver på ett köpbeteende som riskerar klimatet. Kläder och produkter från onlineplattformar som Temu och Shein innehåller kemikalier som både är farliga och olagliga i EU. De producerar stora sopberg och säljs inte på rättvisa villkor. Det är en ohållbar klädkonsumtion. Därför vill Liberalerna begränsa skadliga affärsmodeller som "ultra fast fashion".

Ska man kunna återvinna, återbruka och laga kräver det att produkten från början är bra. Det är liberalt med miljövänliga, slitstarka och hållbara produkter. Människor ska kunna förvänta sig att det man köper håller och att de går att laga. Ett slit-och-släng-samhälle skapar frustration hos människor och sliter på vårt klimat.

För miljöns men också för konkurrensens skull behövs regler som gör att marknaden inte översvämmas av varor som är direkt skadliga för miljö och människor. Svenska konsumenter måste kunna lita på de spelregler som sätts upp även gäller varor utanför Europas gränser. Då blir det enklare att ta eget ansvar med våra egna konsumtionsval.

